

ต้นทุนการจัดบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2564

Cost of providing services of sub-district health promoting hospitals Plai-Phraya District Krabi , fiscal year 2021

ชิงชัย บัวทอง

Chingchai Buathong

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่

Plaipraya District Public Health Office, Krabi

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนการจัดบริการของหน่วยบริการในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2564 กลุ่มประชากรคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ จำนวน 9 แห่ง โดยทำการศึกษาย้อนหลัง (Retrospective Study) ด้วยการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2563 ถึง 30 กันยายน 2564 เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกต้นทุนค่าแรง ค่าวัสดุ ค่าการลงทุน แบบบันทึกเวลาการทำงาน ข้อมูลการรับบริการผู้ป่วยรายบุคคล จากโปรแกรม JHCIS เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) สถิติที่ใช้คือ จำนวน ร้อยละ อัตรา อัตราส่วน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft excel

ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนโดยรวมของ รพ.สต. ทั้ง 9 แห่ง มีค่าเฉลี่ยต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด 1,756,135.33 บาท รองลงมาค่าวัสดุ 244,582.81 บาท และค่าการลงทุน 244,505.16 บาท คิดเป็นสัดส่วนค่าแรง : ค่าวัสดุ : ค่าการลงทุน เท่ากับ 78.41 : 10.68 : 10.91 ค่าเฉลี่ยต้นทุนต่อหน่วยบริการจำแนกตามกิจกรรมบริการ สูงที่สุดเป็นกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค เท่ากับ 1,418.43 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ เท่ากับ 248.70 บาท กิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 128.19 บาท กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 100.41 บาท และค่าเฉลี่ยต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมป้องกันควบคุมโรค เท่ากับ 96.65 บาท และในส่วนของต้นทุนต่อหัวประชากรในภาพรวมของทุก รพ.สต. เฉลี่ยเท่ากับ 963.19 บาท (SD = 359.01) โดย รพ.สต. บ้านช่องแบก มีต้นทุนต่อหัวประชากรสูงที่สุด เท่ากับ 1,673.07 บาท และ รพ.สต.บ้านบางเหียน มีต้นทุนต่อหัวประชากรต่ำที่สุด เท่ากับ 515.19 บาท

การศึกษานี้มีข้อจำกัดของการศึกษาต้นทุนหน่วยบริการของผู้มาใช้บริการโดยไม่ได้คำนึงถึงความรุนแรงของโรค ลักษณะของโรค ลักษณะของผู้ป่วย ประเภท และความยากง่ายในการตรวจรักษา แต่คิดเป็นต้นทุนต่อหน่วยบริการโดยเฉลี่ยของผู้มารับบริการทั้งหมดเท่านั้น

คำสำคัญ : ต้นทุนบริการ, ต้นทุนต่อหน่วย, ต้นทุนต่อหัวประชากร, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

The objective of this study was to study the cost of sub-district health promoting hospitals Plai-Phraya District Krabi , fiscal year 2021. The demographic is Sub-District Health Promoting Hospital in Plai-Phraya District Krabi province in the amount of 9 locations by retrospective study. By collecting secondary data from existing sources from 1 October 2020 to 30 September 2021. The tool used is labor cost record form, material cost, investment cost, work time record form Individual patient service information from the JHCIS program. It is a descriptive research. Statistics used are number, percentage, rate, ratio, mean and standard deviation. by using the Microsoft excel program

The study found that The total cost of all 9 public health hospitals had the highest average labor cost of 1,756,135.33 baht, followed by the material cost of 244,582.81 baht and the investment cost of 244,505.16 baht, accounting for the proportion of labor cost : material cost : investment cost equal to 78.22 : 10.89 : 10.89 Average cost per service unit classified by service activity The highest was consumer protection activities, equal to 1,418.43 baht, followed by rehabilitation activities, equal to 248.70 baht. Medical treatment activities equal to 128.19 baht, health promotion activities equal to 100.41 baht, and the lowest average cost per unit of service is disease prevention and control activities equal to 96.65 baht, and in terms of cost per capita as a whole of all hospitals, the average is equal to 963.19 baht. (SD = 359.01) by Ban Chong Baek Subdistrict Hospital has the highest cost per capita, equal to 1,673.07 baht and Ban Bang Hien Sub-district Hospital has the lowest cost per capita equal to 515.19 baht

There was a limitation of this study to study the cost of patient services without taking into account the severity of the disease, the nature of the disease, patient characteristics, type, and difficulty of treatment. But it is calculated as the average cost per service unit of all service users only.

Keywords : Service cost, Unit cost, Cost per capita, Sub-district health promoting hospitals

บทนำ

การจัดบริการปฐมภูมิตามแนวทางที่กำหนดในพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) มีความมุ่งหมายในการดูแลสุขภาพของบุคคลในพื้นที่รับผิดชอบ ในลักษณะองค์รวม โดยแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว และสหสาขาวิชาชีพผ่านหน่วยบริการปฐมภูมิ (primary care unit: PCU) ในการดูแลประชากรในพื้นที่รับผิดชอบ ขนาดประมาณ 8,000-12,000 คน เพื่อจัดการบริการที่ครอบคลุมทั้งการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค และการฟื้นฟูสุขภาพ ให้ประชาชนได้รับบริการสุขภาพที่มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพ หลังจากที่มีการผลักดันนโยบายจัดตั้งหน่วยบริการปฐมภูมิ ส่งผลให้หน่วยบริการสุขภาพที่มีความพร้อมและมีจำนวนประชากรตามเกณฑ์ได้จัดบริการในรูปแบบ PCU เพื่อในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ก่อนที่จะออกพระราชบัญญัติระบบบริการปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 (ขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย และคณะ, 2562) ซึ่งระบบบริการปฐมภูมิถือเป็นหัวใจของการจัดระบบบริการสุขภาพ เนื่องจากเป็นระบบบริการที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีและสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ นอกจากนี้ระบบบริการปฐมภูมียังเป็นระบบที่มีบทบาทในการสร้างความเป็นธรรมในระบบสุขภาพที่เน้นการเข้าถึงบริการที่ง่าย (Accessibility) (โสภภาพรรณ จิรนิรติศัย และคณะ, 2559) สืบเนื่องจากปีพุทธศักราช 2545 ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดสรรเงินให้กับหน่วยบริการภาครัฐเข้าสู่ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าครอบคลุมประชากรไทยทุกคน รายรับจากการให้บริการหรือการเบิกค่าชดเชยค่าบริการจากหลากหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

สำนักงานประกันสังคม และกรมบัญชีกลาง เป็นต้น ซึ่งมีกลไกการจ่ายเงินและสิทธิประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกัน หน่วยบริการของรัฐทุกแห่งโดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุขมีหน้าที่ในการดูแลรักษาพยาบาลประชาชนทุกกลุ่มสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน แต่เป็นที่ทราบกันดีว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้รับผลกระทบด้านการเงินจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในลักษณะเหมาจ่ายรายหัวไม่เพียงพอ และหลายแห่งกำลังประสบภาวะวิกฤติทางการเงิน ขาดสภาพคล่องทางการเงินการคลังเป็นวงกว้าง รพ.สต.ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปลายพระยาจำนวน 9 แห่งอยู่ในสถานะขาดสภาพคล่องทางการเงินกล่าวคือพบว่า บาง รพ.สต.มีสถานะเงินบำรุงน้อยกว่า 150,000 บาท ดังนั้น การวิเคราะห์ต้นทุนบริการ หรือ Unit cost ถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการการเงินการคลังของหน่วยบริการเพื่อให้ได้รู้ต้นทุนของตนเอง (กลุ่มงานประกันสุขภาพ, 2556)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษาของขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย และคณะ (2561) ได้ศึกษาต้นทุนภาพรวมของเครือข่ายระบบบริการปฐมภูมิ เขตสุขภาพ 8 ในปีงบประมาณ 2559 พบว่า ภาพรวมของทุกเครือข่ายมีต้นทุนค่าแรงเป็นต้นทุนหลักในระบบบริการปฐมภูมิ ต้นทุนค่าแรงของบางเครือข่ายสูงกว่าต้นทุนค่าวัสดุถึงสองเท่า รองมาคือต้นทุนค่าวัสดุและต้นทุนค่าเสื่อมราคา และการศึกษาของ วิน เตชะเคหะกิจ, และคณะ (2563) ได้ศึกษาต้นทุนต่อหน่วยของหน่วยบริการปฐมภูมิ กรณีศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ปีงบประมาณ 2561 พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยการรักษาพยาบาลผู้ป่วยนอกเรื้อรังโดยแพทย์และไม่ใช้แพทย์เท่ากับ 813.9 และ 189.8 บาทต่อราย ตามลำดับ ต้นทุนต่อการรักษาพยาบาลผู้ป่วยทั่วไปโดยแพทย์

และไม่ใช้แพทย์เท่ากับ 420.7 และ 75.9 บาทต่อราย ตามลำดับ ต้นทุนต่อหน่วยของหน่วยบริการปฐมภูมิที่ประกอบด้วย รพ.สต. 1, 2 และ 3 แห่ง เท่ากับ 584.2, 808.3, และ 1,114.7 บาท ตามลำดับ

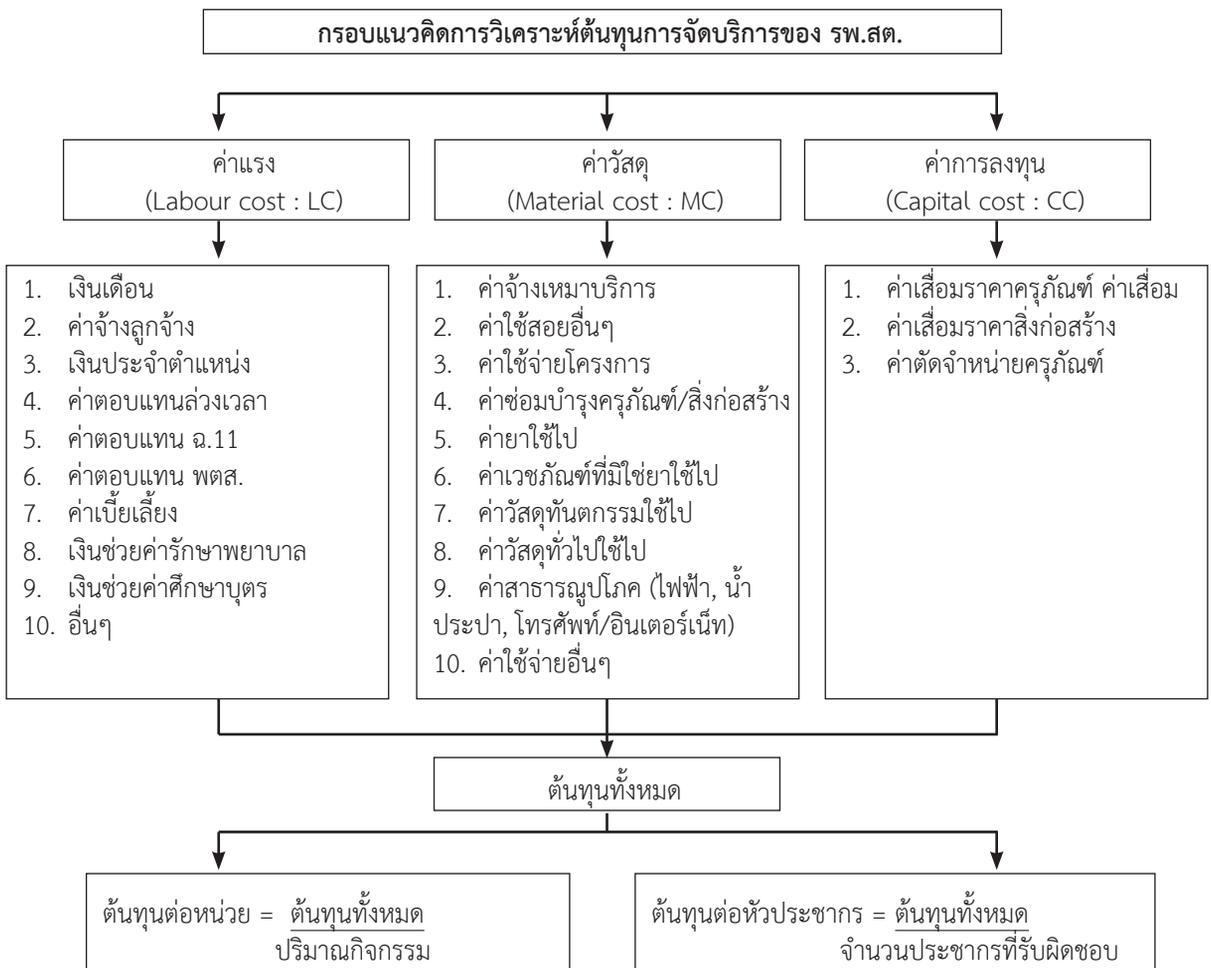
งานวิจัยครั้งนี้ จึงทำการศึกษาด้านต้นทุนการจัดบริการของหน่วยบริการในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ โดยศึกษาข้อมูลต้นทุนของ รพ.สต.ย้อนหลัง 12 เดือนระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563 – กันยายน พ.ศ. 2564 เพื่อให้ทราบต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนต่อหน่วยบริการ และต้นทุนต่อหัวประชากร ซึ่งสามารถที่จะนำ

ใช้เป็นเครื่องมือช่วยให้ รพ.สต.ปรับระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังเป็นฐานข้อมูลในการประเมินผลด้านเศรษฐศาสตร์สุขภาพอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาด้านต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนต่อหน่วยบริการ และต้นทุนต่อหัวประชากร ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยศึกษาข้อมูลแบบย้อนหลัง ระยะเวลาในการศึกษา 12 เดือน ระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563 – กันยายน พ.ศ. 2564 กลุ่มประชากร คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ จำนวน 9 แห่ง ข้อมูลปฐมภูมิได้แก่ รายรับ-จ่าย สัดส่วนเวลาทำงานของบุคลากร ข้อมูลการให้บริการผู้ป่วยนอก เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกข้อมูลต้นทุน ค่าแรง ต้นทุนค่าวัสดุ ต้นทุน ค่าลงทุน และแบบบันทึก สัดส่วนเวลาทำงาน ข้อมูลผู้ป่วยรายบุคคล จากฐานข้อมูล JHCIS โดยประมวลผลจากฐานข้อมูล HDC

ประชากรที่ศึกษา คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ จำนวน 9 แห่ง โดยคัดเลือกทั้งหมดประกอบด้วย รพ.สต.บ้านบางเหียน รพ.สต.บ้านทะเลหอย รพ.สต.บ้านช่องแบก รพ.สต.บ้านตัวอย่าง รพ.สต.บ้านเขาต่อ รพ.สต.บ้านนา รพ.สต.บ้านบางเหลียว รพ.สต.บ้านโคกแซะ และ รพ.สต.บ้านคลองปัญญา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปทดลองใช้ก่อนเก็บข้อมูล เป็นแบบบันทึกจำนวน 9 แบบ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย จำนวนบุคลากร จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ ประชากรที่รับผิดชอบ และจำนวนครั้งผู้รับบริการทุกประเภท

2. แบบบันทึกสัดส่วนการปฏิบัติงานตามกิจกรรม ได้แก่ งานบริหาร งานรักษาพยาบาล งานส่งเสริมสุขภาพ งานป้องกันควบคุมโรค งานฟื้นฟูสภาพ และงานคุ้มครองผู้บริโภค

3. แบบบันทึกข้อมูลค่าแรง เป็นแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ เงินเดือน ค่าจ้าง เงินประจำตำแหน่ง และเงินสวัสดิการอื่น ๆ ของข้าราชการ เช่น ค่าตอบแทนอยู่เวรรักษาพยาบาลนอกเวลาราชการ และวันหยุด ค่ารักษาพยาบาล ค่าตอบแทน ฉ.11 ค่าตอบแทน พตส. ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่ารักษาพยาบาล ค่าศึกษาบุตร และอื่นๆ

4. แบบบันทึกค่าเสื่อมราคาของครุภัณฑ์ เป็นแบบบันทึกข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวกับรายการครุภัณฑ์ จำนวน ราคา มูลค่า ปีที่ซื้อ อายุการใช้งาน และค่าเสื่อมราคา

5. แบบบันทึกค่าเสื่อมราคาของสิ่งก่อสร้าง เป็นแบบบันทึกประกอบด้วย อาคาร สิ่งก่อสร้าง ปีที่ก่อสร้าง ราคาค่าก่อสร้างเพิ่มเติม และค่าเสื่อมราคา

6. แบบบันทึกต้นทุนค่าวัสดุ เป็นแบบบันทึกข้อมูล ประกอบด้วยรายละเอียดที่เกี่ยวกับวัสดุ จำนวน ราคา

7. แบบบันทึกค่าสาธารณูปโภค เป็นแบบบันทึกข้อมูล ประกอบด้วย ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ และค่าสื่อสารโทรคมนาคม

8. แบบบันทึกผลงาน เป็นแบบบันทึกผลงานของกิจกรรมตามปริมาณงานที่ให้บริการ จำแนกตามกิจกรรม ประกอบด้วย งานบริหาร งานรักษาพยาบาล งานส่งเสริมสุขภาพ งานป้องกันควบคุมโรค งานฟื้นฟูสภาพ และงานคุ้มครองผู้บริโภค

9. แบบบันทึกรายได้ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นแบบบันทึกข้อมูลจากรายงานการรับจ่ายเงินบำรุงเดือนกันยายน 2564 ประกอบด้วย

- งบค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนคงที่ (Fixed cost)
- งบเพิ่มเติมเพื่อจัดบริการในส่วนของผู้ป่วยนอก (OP) และส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในหน่วยบริการ (PP)
- งบส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในพื้นที่ (PP Area based)
- งบค่าบริการทางการแพทย์ที่เบิกจ่ายในลักษณะงบลงทุน (ค่าเสื่อม)
- งบกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติอื่นๆ (งบกองทุนแพทย์แผนไทย)
- ค่ารักษาพยาบาลที่ รพ.สต. ให้บริการในสิทธิต่างๆ (ประกันสังคม, ชำระเงินเอง, เบิกได้)
- เงินสนับสนุนจากกองทุนสุขภาพตำบล
- เงินบำรุงสนับสนุนจากโรงพยาบาลแม่ข่าย (ค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราว / พกส. / ค่าตอบแทน ฉ.11)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบบันทึกการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบบันทึกข้อมูล โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและปรับปรุงแบบบันทึกข้อมูลให้เหมาะสม

2. ผู้วิจัย นำแบบบันทึกข้อมูลที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จำนวน 1 แห่ง ซึ่งเป็นอำเภอที่มีจำนวน รพ.สต.ใกล้เคียงกันกับอำเภอปลายพระยา และมีการจัดบริการของ รพ.สต. ที่เหมือนกัน ก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1. ศึกษาโครงสร้างระบบงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจำแนกหน่วยต้นทุน
2. จำแนกกิจกรรมเป็นหน่วยต้นทุน เมื่อวิเคราะห์แล้วโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ จะมีกิจกรรมที่จะเป็นหน่วยต้นทุนที่วัดได้ชัดเจน มีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ เป็นกิจกรรมที่มีภาระหน้าที่ชัดเจน ใช้เวลาในการทำงานมาก เป็นกิจกรรมที่มีการใช้วัสดุอุปกรณ์มีมูลค่าสูง และมีหลักฐานการบันทึกไว้ โดยกำหนดกิจกรรมที่นำมาวิเคราะห์ต้นทุน ได้แก่ งานบริหาร งานรักษาพยาบาล งานส่งเสริมสุขภาพ งานป้องกันควบคุมโรค งานฟื้นฟูสุขภาพ งานคุ้มครองผู้บริโภค
3. จัดทำแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ติดต่อประสานงานชี้แจง ขอความร่วมมือจากหัวหน้าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เกี่ยวข้อง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการ

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลย้อนหลัง (Retrospective study) โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ รายงานรับจ่ายเงินบำรุงของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเดือนกันยายน 2564, งบทดลองของบัญชีเกณฑ์คงค้าง ณ วันที่ 30 กันยายน 2564, และฎีกาเบิกเงินเดือน ค่าใช้จ่ายทั้งหมด ของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ที่เบิกจ่ายในปีงบประมาณ 2564 และผลการดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลประมวลผลจากฐานข้อมูล HDC โดยนับจำนวนครั้งการบริการของปีงบประมาณ 2564

2. บันทึกข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ รายรับ-จ่าย สัดส่วนเวลาทำงาน ข้อมูลการให้บริการผู้ป่วยนอก ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยบันทึกเป็นระบบตามหน่วยต้นทุนที่ได้จัดกลุ่มของหน่วยต้นทุน

3. คำนวณต้นทุนรวมโดยตรง (Total direct cost) และอัตราส่วนองค์ประกอบของต้นทุน ประกอบด้วย ค่าแรง (Labour cost) ค่าลงทุน (Capital cost) และค่าวัสดุ (Material cost)

3.1 ต้นทุนค่าแรง (Labour cost) เก็บจากรายจ่ายที่จ่ายให้เจ้าหน้าที่เป็นค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ทั้งเงินเดือน ค่าล่วงเวลาในการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติราชการอื่นๆ รวมทั้งสวัสดิการต่างๆ ที่จ่ายให้ในรูปตัวเงิน เก็บรวบรวมข้อมูลจากฎีกาการเบิกเงินปีงบประมาณ 2564 และบันทึกด้วยแบบบันทึกต้นทุนค่าแรง (แบบ LC1) โดยผู้วิจัย

การวิจัยนี้ได้รวมเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีตำแหน่งและรับเงินเดือนที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแต่ไปปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น

และเจ้าหน้าที่ซึ่งกำลังลาศึกษาต่อด้วย เนื่องจากเป็นต้นทุนที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้องจ่ายจริง สำหรับเจ้าหน้าที่ซึ่งมาช่วยราชการ แต่รับเงินเดือนจากหน่วยงานอื่นนั้น จะไม่นำมาคิดต้นทุน แต่ถ้าหน่วยงานจ่ายเป็นค่าตอบแทน จะนำมาคิดเป็นต้นทุน เนื่องจากเป็นเงินที่หน่วยงานต้องจ่ายไป

3.2 ต้นทุนค่าลงทุน (Capital cost) เก็บจากค่าเสื่อมราคาประจำปีของครุภัณฑ์ อาคาร และสิ่งก่อสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลจากงบทดลองของระบบบัญชีเกณฑ์คงค้าง ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 และบันทึกด้วยแบบบันทึกค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ (แบบ CC1) และแบบบันทึกค่าเสื่อมราคาสิ่งก่อสร้างของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (แบบ CC2) โดยผู้วิจัย

3.3 ต้นทุนค่าวัสดุ (Material cost) เก็บจากค่าวัสดุสิ้นเปลืองแต่ละประเภทที่แต่ละหน่วยต้นทุนเบิกจ่ายในช่วงเวลาที่ศึกษา รวมทั้งค่าบำรุงรักษา ค่าซ่อมแซม และค่าสาธารณูปโภค เก็บรวบรวมข้อมูลจากงบทดลองของระบบบัญชีเกณฑ์คงค้าง ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 และบันทึกด้วยแบบบันทึกต้นทุนค่าวัสดุ (แบบ MC1) และแบบบันทึกค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภค (แบบ MC2) โดยผู้วิจัย

4. ข้อมูลปริมาณกิจกรรม ประกอบด้วย การให้บริการด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นตามขอบเขตของข้อกำหนด งานควบคุมป้องกันโรค งานส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพ และงานคุ้มครองผู้บริโภค บันทึกด้วยแบบข้อมูลปริมาณกิจกรรมบริการ (แบบ OP1) โดยผู้วิจัย

5. คำนวณข้อมูลต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรม โดยคำนวณจากต้นทุนทั้งหมดของแต่ละกิจกรรม หาดด้วย ปริมาณกิจกรรม ได้แก่ การรักษา

พยาบาลเบื้องต้น งานควบคุมป้องกันโรค งานส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพ และงานคุ้มครองผู้บริโภค

6. บันทึกรายได้ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ปีงบประมาณ 2564 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานการรับจ่ายเงินบำรุงของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เดือนกันยายน 2564 ด้วยแบบบันทึกข้อมูลรายได้ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (แบบ RF1)

7. คำนวณต้นทุนต่อหัวประชากร โดยคำนวณจาก ต้นทุนทั้งหมดของแต่ละกิจกรรมหารด้วย จำนวนประชากรที่รับผิดชอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่อบรรยายลักษณะข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ อัตรา อัตราส่วน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft excel

จริยธรรมการวิจัย

ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่ เลขที่ KBO-IRB 2022/12.2908 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2565

ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ มีจำนวน 9 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในรพ.สต. จำนวน 37 คน โดยเฉลี่ยมีเจ้าหน้าที่ 4 คนต่อแห่ง แต่ละ รพ.สต. มีพื้นที่รับผิดชอบ โดยเฉลี่ย 3 หมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ 1 คน ดูแลรับผิดชอบหมู่บ้านโดยเฉลี่ย 1 หมู่บ้าน มีประชากรในเขตรับผิดชอบ โดยเฉลี่ย 2,690 คน เจ้าหน้าที่ 1 คน ดูแลรับผิดชอบประชากร โดยเฉลี่ย 631 คน ให้บริการแก่ประชาชนทุกประเภท รวม 146,324 ครั้ง โดยเฉลี่ย 16,258 ครั้งต่อแห่ง ในรอบ 1 ปีผู้รับบริการทุกประเภท โดยเฉลี่ย 6 ครั้งต่อคน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2564

รพ.สต.	ระยะเวลาเปิดทำการ (ปี)	จำนวนเจ้าหน้าที่ (คน)	หมู่บ้านรับผิดชอบ		ประชากรรับผิดชอบ		ผู้รับบริการ	
			จำนวน (คน)	อัตราต่อคน	จำนวน (คน)	อัตราต่อคน	จำนวน (ครั้ง)	อัตรา (ครั้ง:คน:ปี)
รพ.สต.บ้านบางเหี้ยน	5	6	4	0.7	5,620	937	29,073	5.17
รพ.สต.บ้านทะเลทอง	8	4	3	0.8	2,381	595	13,752	5.78
รพ.สต.บ้านตัวอย่าง	23	3	2	0.7	1,841	614	11,547	6.27
รพ.สต.บ้านนา	22	4	3	0.8	3,292	823	20,317	6.17

รพ.สต.	ระยะเวลา เปิดทำการ (ปี)	จำนวน เจ้าหน้าที่ (คน)	หมู่บ้าน รับผิดชอบ		ประชากรรับผิดชอบ		ผู้รับบริการ	
			จำนวน (คน)	อัตรา ต่อคน	จำนวน (คน)	อัตรา ต่อคน	จำนวน (ครั้ง)	อัตรา (ครั้ง:คน:ปี)
รพ.สต.บ้านโคกแซะ	24	4	3	0.8	1,549	387	7,847	5.08
รพ.สต.บ้านบางเหลียว	23	5	5	1.0	2,854	571	19,168	6.72
รพ.สต.บ้านช่องแบก	9	3	2	0.7	1,026	342	6,861	6.69
รพ.สต.บ้านเขาต่อ	20	4	4	1.0	3,323	831	25,785	7.76
รพ.สต.บ้านคลองปัญญา	12	4	2	0.5	2,327	582	11,947	5.13
รวม	-	37	28	0.8	24,213	-	146,324	-
\bar{X}	16.22	4.11	3.11	0.75	2,690.33	631.24	16,258.22	6.09
S.D.	7.61	0.93	1.05	0.16	1,341.35	200.24	7,790.90	0.90

ต้นทุนทั้งหมด ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2564 รวมทั้งสิ้น 20,207,009.69 บาท โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของต้นทุน ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนค่าแรงสูงสุด เป็นเงิน 15,805,218.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 78.22 ของต้นทุนทั้งหมด รองลงมาคือ ต้นทุนค่าวัสดุ เป็นเงิน 2,201,245.26 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.89 และต้นทุนค่าการลงทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 2,200,546.43 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.89 เมื่อจำแนกข้อมูลเป็นรายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) พบว่า

รพ.สต.บ้านบางเหลียว มีต้นทุนรวมสูงที่สุดเท่ากับ 2,978,914.05 บาท รองลงมาคือ รพ.สต.บ้านบางเหียน เท่ากับ 2,895,393.22 บาท รพ.สต.บ้านเขาต่อ เท่ากับ 2,678,239.94 บาท รพ.สต.บ้านนา เท่ากับ 2,211,471.70 บาท รพ.สต.บ้านทะเลหอย เท่ากับ 2,118,025.06 บาท รพ.สต.บ้านโคกแซะ เท่ากับ 2,078,401.12 บาท รพ.สต.บ้านตัวอย่าง เท่ากับ 1,856,496.64 บาท รพ.สต.บ้านช่องแบก เท่ากับ 1,716,573.77 บาท และรพ.สต.บ้านคลองปัญญา มีต้นทุนรวมต่ำที่สุดเท่ากับ 1,673,494.19 บาท ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวน และร้อยละของต้นทุนค่าแรง ค่าวัสดุ ค่าการลงทุน และต้นทุนรวม ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2564

รพ.สต.	ต้นทุนค่าแรง		ต้นทุนค่าวัสดุ		ต้นทุนค่าการลงทุน		ต้นทุนรวม	
	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
รพ.สต.บ้านบางเหี้ยน	2,183,970.00	75.43	453,643.62	15.67	257,779.60	8.90	2,895,393.22	14.33
รพ.สต.บ้านทะเลหอย	1,550,693.00	73.21	287,765.06	13.59	279,567.00	13.20	2,118,025.06	10.48
รพ.สต.บ้านตัวอย่าง	1,484,830.00	79.98	216,299.34	11.65	155,367.30	8.37	1,856,496.64	9.19
รพ.สต.บ้านนา	1,800,161.00	81.40	210,175.40	9.50	201,135.30	9.10	2,211,471.70	10.94
รพ.สต.บ้านโคกแซะ	1,746,780.00	84.04	148,592.94	7.15	183,028.18	8.81	2,078,401.12	10.29
รพ.สต.บ้านบางเหลียว	2,523,356.00	84.71	222,303.80	7.46	233,254.25	7.83	2,978,914.05	14.74
รพ.สต.บ้านช่องแบก	1,394,740.00	81.25	111,370.27	6.49	210,463.50	12.26	1,716,573.77	8.49
รพ.สต.บ้านเขาต่อ	1,819,380.00	67.93	370,963.94	13.85	487,896.00	18.22	2,678,239.94	13.25
รพ.สต.บ้านคลองปัญญา	1,301,308.00	77.76	180,130.89	10.76	192,055.30	11.48	1,673,494.19	8.28
รวม	15,805,218.00	78.22	2,201,245.26	10.89	2,200,546.43	10.89	20,207,009.69	100
\bar{X}	1,756,135.33	78.41	244,582.81	10.68	244,505.16	10.91	2,245,223.30	11.11
S.D.	392,266.39	5.44	109,051.13	3.28	98,923.56	3.33	493,853.16	2.44

ต้นทุนต่อหน่วยบริการ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2564 จำแนกตามกิจกรรมบริการ พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 1,418.43 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ เท่ากับ 248.70 บาท กิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 128.19 บาท กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 100.41 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมป้องกันควบคุมโรค เท่ากับ 96.65 บาท ดังรายละเอียดในตาราง 3 โดยจำแนกข้อมูลเป็นรายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ดังนี้

1. รพ.สต.บ้านบางเหี้ยน ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 565.56 บาท รองลงมาคือ ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 114.41 บาท และ

ต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ ต้นทุนหน่วยบริการของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 54.67 บาท

2. รพ.สต.บ้านทะเลหอย ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 769.28 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ เท่ากับ 194.73 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 91.52 บาท

3. รพ.สต.บ้านตัวอย่าง ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 907.08 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ เท่ากับ 340.76 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมป้องกันควบคุมโรค เท่ากับ 62.92 บาท

4. รพ.สต.บ้านนา ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 1,970.27 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ เท่ากับ 205.78 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด

คือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 53.32 บาท

5. รพ.สต.บ้านโคกแซะ ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 1,374.10 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 238.59 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 140.08 บาท

6. รพ.สต.บ้านบางเหลียว ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 2,033.01 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ เท่ากับ 435.19 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมป้องกันควบคุมโรค เท่ากับ 43.82 บาท

7. รพ.สต.บ้านช่องแบก ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 1,094.38 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ

เท่ากับ 425.40 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 143.75 บาท

8. รพ.สต.บ้านเขาต่อ ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 978.83 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ เท่ากับ 184.95 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 58.59 บาท

9. รพ.สต.บ้านคลองปัญญา ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค สูงที่สุดเท่ากับ 3,073.35 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ เท่ากับ 174.27 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 77.01 บาท

ตาราง 3 ต้นทุนต่อหน่วยบริการ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2564 จำแนกตามกิจกรรมบริการ

รพ.สต.	งานรักษาพยาบาล (บาท)	งานส่งเสริมสุขภาพ (บาท)	งานป้องกันควบคุมโรค (บาท)	งานฟื้นฟูสุขภาพ (บาท)	งานคุ้มครองผู้บริโภค (บาท)
รพ.สต.บ้านบางเหียน	114.41	44.46	58.50	77.53	565.56
รพ.สต.บ้านทะเลหอย	114.79	91.52	136.33	194.73	769.28
รพ.สต.บ้านตัวอย่าง	132.26	106.59	62.92	340.76	907.08
รพ.สต.บ้านนา	72.29	53.32	78.68	205.78	1,970.27
รพ.สต.บ้านโคกแซะ	238.59	140.08	182.15	199.67	1,374.10
รพ.สต.บ้านบางเหลียว	125.94	135.93	43.82	435.19	2,033.01
รพ.สต.บ้านช่องแบก	184.07	143.75	163.85	425.40	1,094.38
รพ.สต.บ้านเขาต่อ	58.59	111.03	62.90	184.95	978.83
รพ.สต.บ้านคลองปัญญา	112.79	77.01	80.72	174.27	3,073.35
\bar{X}	128.19	100.41	96.65	248.70	1,418.43
S.D.	54.67	36.81	50.62	122.75	800.90

ต้นทุนต่อหัวประชากร ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2564 พบว่า ต้นทุนต่อหัวประชากรเฉลี่ยเท่ากับ 963.19 บาท (SD = 359.01) โดย รพ.สต.บ้านช่องแบก มีต้นทุนต่อหัวประชากรสูงที่สุด เท่ากับ 1,673.07 บาท รองลงมาคือ รพ.สต.บ้านโคกแซะ มีต้นทุนต่อหัวประชากร เท่ากับ 1,341.77 บาท รพ.สต.บ้านบางเหลียว มีต้นทุนต่อหัวประชากร เท่ากับ 1,043.77 บาท รพ.สต.บ้านตัวอย่าง มีต้นทุน

ต่อหัวประชากร เท่ากับ 1,008.42 บาท รพ.สต.บ้านทะเลหอย มีต้นทุนต่อหัวประชากร เท่ากับ 889.55 บาท รพ.สต.บ้านเขาต่อ มีต้นทุนต่อหัวประชากร เท่ากับ 805.97 บาท รพ.สต.บ้านคลองปัญญา มีต้นทุนต่อหัวประชากร เท่ากับ 719.16 บาท รพ.สต.บ้านนา มีต้นทุนต่อหัวประชากร เท่ากับ 671.77 บาท และ รพ.สต.บ้านบางเหียน มีต้นทุนต่อหัวประชากรต่ำที่สุด เท่ากับ 515.19 บาท ดังรายละเอียดในตาราง 4

ตาราง 4 ต้นทุนต่อหัวประชากร ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ปีงบประมาณ 2564

รพ.สต.	ค่าแรง (บาท)	ค่าลงทุน (บาท)	ค่าวัสดุ (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	ประชากร รับผิดชอบ (คน)	ต้นทุนต่อหัว ประชากร (บาท)
รพ.สต.บ้านบางเหียน	2,183,970.00	453,643.62	257,779.60	2,895,393.22	5,620	515.19
รพ.สต.บ้านทะเลหอย	1,550,693.00	287,765.06	279,567.00	2,118,025.06	2,381	889.55
รพ.สต.บ้านตัวอย่าง	1,484,830.00	216,299.34	155,367.30	1,856,496.64	1,841	1,008.42
รพ.สต.บ้านนา	1,800,161.00	210,175.40	201,135.30	2,211,471.70	3,292	671.77
รพ.สต.บ้านโคกแซะ	1,746,780.00	148,592.94	183,028.18	2,078,401.12	1,549	1,341.77
รพ.สต.บ้านบางเหลียว	2,523,356.00	222,303.80	233,254.25	2,978,914.05	2,854	1,043.77
รพ.สต.บ้านช่องแบก	1,394,740.00	111,370.27	210,463.50	1,716,573.77	1,026	1,673.07
รพ.สต.บ้านเขาต่อ	1,819,380.00	370,963.94	487,896.00	2,678,239.94	3,323	805.97
รพ.สต.บ้านคลองปัญญา	1,301,308.00	180,130.89	192,055.30	1,673,494.19	2,327	719.16
รวม	15,805,218.00	2,201,245.26	2,200,546.43	20,207,009.69	24,213	8,668.68
\bar{X}	1,756,135.33	244,582.81	244,505.16	2,245,223.30		963.19
S.D.	392,266.39	109,051.13	98,923.56	493,853.16		359.01

อภิปรายผล

ต้นทุนโดยรวมของทุกโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ มีค่าเฉลี่ยต้นทุนค่าแรงสูงสุด 1,756,135.33 บาท รองลงมาคือค่าวัสดุ 244,582.81 บาท และค่าการลงทุน 244,505.16 บาท คิดเป็นสัดส่วน ค่าแรง : ค่าวัสดุ : ค่าการลงทุน เท่ากับ 78.22 : 10.89 : 10.89 บ่งบอกถึงลักษณะการทำงานใน รพ.สต. ซึ่งต้องเน้นหนักในการบริหารจัดการกำลังคน เพราะเป็นปัจจัยหลักในการให้บริการ รองลงมาคือ ต้นทุนค่าวัสดุ และต้นทุนค่าการลงทุน ซึ่ง รพ.สต. ส่วนใหญ่ยังรับรู้ต้นทุนการดำเนินงานของตนเองไม่ครบถ้วน กล่าวคือ ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่ถูกบันทึกในระบบบัญชี ต้นทุนเหล่านี้มักจะซ่อนอยู่ในโรงพยาบาล แม่ข่ายที่ดำเนินการให้ สอดคล้องกับการวิจัยของขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย และอุทุมพร วงษ์ศิลป์ (2561) พบว่า ต้นทุนในระบบบริการปฐมภูมิมีต้นทุนหลักอยู่ที่ต้นทุนค่าแรง รองลงมาคือต้นทุนค่าวัสดุ และต้นทุนค่าลงทุน บางเครือข่ายมีต้นทุนสูงกว่า ต้นทุนค่าวัสดุเกือบ 2 เท่า และการศึกษาของ โสภภาพรรณ จิรนิรติศัย และคณะ (2559) พบว่า รพ.สต. มีต้นทุนค่าแรง มากที่สุดเมื่อเทียบกับ ค่าวัสดุ และค่าลงทุน

ค่าเฉลี่ยต้นทุนต่อหน่วยบริการจำแนกตาม กิจกรรมบริการ สูงที่สุดเป็นกิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภค เท่ากับ 1,418.43 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพ เท่ากับ 248.70 บาท กิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 128.19 บาท กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เท่ากับ 100.41 บาท และค่าเฉลี่ยต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมป้องกันควบคุมโรค เท่ากับ 96.65 บาท ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของ ขวัญประชา เชียงไชย

สกุลไทย, และคณะ. (2562) พบว่า ต้นทุนต่อหน่วย บริการของกิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 192.30 บาท/ครั้ง และการศึกษาของ อุทุมพร วงษ์ศิลป์ และ คณะ (2560) พบว่า งานรักษาพยาบาลผู้ป่วยนอกมี ต้นทุนเฉลี่ย เท่ากับ 180 บาท/ครั้ง

ต้นทุนต่อหัวประชากร พบว่า รพ.สต.บ้าน ช่องแบก มีต้นทุนต่อหัวประชากรสูงที่สุด เท่ากับ 1,673.07 บาท รองลงมาคือ รพ.สต.บ้านโคกแซะ เท่ากับ 1,341.77 บาท รพ.สต.บ้านบางเหลียว เท่ากับ 1,043.77 บาท รพ.สต.บ้านตัวอย่าง เท่ากับ 1,008.42 บาท รพ.สต.บ้านทะเลหอย เท่ากับ 889.55 บาท รพ.สต.บ้านเขาต่อ เท่ากับ 837.51 บาท รพ.สต.บ้าน คลองปัญญา เท่ากับ 719.16 บาท รพ.สต.บ้านนา เท่ากับ 671.77 บาท และ รพ.สต.บ้านบางเหียน มี ต้นทุนต่อหัวประชากรต่ำที่สุด เท่ากับ 515.19 บาท ในภาพรวมทุก รพ.สต.เฉลี่ยเท่ากับ 963.19 บาท ใกล้เคียงกับการศึกษาของ ขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย, และคณะ. (2562) พบว่า ต้นทุนบริการเฉลี่ยต่อหัว ประชากรใน PCC เท่ากับ 1,025.21 บาท มากกว่า การศึกษาของ รัฐศาสตร์ เครือคุณ, และคณะ (2560) พบว่า ค่าเฉลี่ยต้นทุนต่อหัวประชากร เท่ากับ 488 บาท

การนำผลการวิจัยไปใช้

ทำให้ทราบถึงต้นทุนการให้บริการของ หน่วยต้นทุน รวมถึงทำให้ทราบสถานการณ์ทางด้าน เศรษฐศาสตร์ของ รพ.สต. และเมื่อมีการวิเคราะห์ต่อ เนื่องจะเป็นเครื่องมือช่วยให้ รพ.สต. ปรับระบบการ บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังเป็นฐานข้อมูลในการประเมินผลด้าน เศรษฐศาสตร์สุขภาพอื่นๆ ต่อไปในอนาคต และ

สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนในการพัฒนาความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในเหมาะสมกับการให้บริการในปัจจุบันเพื่อลดต้นทุนค่าแรงที่ค่อนข้างสูง รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการหรือกิจกรรมใหม่ๆเพื่อลดต้นทุนบริการในบางกิจกรรมที่มีต้นทุนสูง

ข้อเสนอแนะ

ควรวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานบริการทั้งโรงพยาบาลแม่ข่ายและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเครือข่าย โดยวิเคราะห์ปีละครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดสรรงบประมาณแบบยอดรวม และวิเคราะห์อัตราการคืนทุนของกิจกรรมที่มีรายได้ทุกกิจกรรม

การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการเป็นเพียงมุมมองพื้นฐานและเป็นมุมมองด้านเดียว การพิจารณาจึงต้องคำนึงถึงด้านอื่นอีกหลายด้านเช่น

ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด คุณภาพของงานที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต้นทุนนโยบายการให้บริการที่เหมาะสมกับหน่วยบริการปฐมภูมิ เป็นต้น ไม่ว่าผลการศึกษานี้จะส่งผลอย่างไรก็ตาม การพิจารณาในด้านนโยบายก็ยังคงยึดหลักพื้นฐานการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสาธารณสุขอำเภอปลายพระยา และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัดทั้ง 9 แห่ง ที่ให้ความสะดวกในการเข้าหาหรือและเก็บข้อมูล จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. (2557). แนวทางการคำนวณต้นทุนผลผลิตของงานบริการสาธารณสุขประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานด้านการบัญชีภาครัฐ.
- กลุ่มงานประกันสุขภาพ. (2556). คู่มือการศึกษาต้นทุนหน่วยบริการ. นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, ประชาธิป กะทา. (2550). สุขภาพปฐมภูมิบริการปฐมภูมิจากปรัชญาสู่การปฏิบัติการ สุขภาพมิติใหม่. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข. ค้นเมื่อ เมษายน 19, 2565, จาก <https://kb.hsri.or.th/dspace/bitstream/handle/11228/4872/hs1458.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย และ อุทุมพร วงษ์ศิลป์ (2561). ต้นทุนเครือข่ายบริการปฐมภูมิ เขตสุขภาพ 8. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 12 (4), 681-690
- ขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย, และคณะ. (2562). ต้นทุนการจัดบริการของคลินิกหมอครอบครัว. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 13(2), 175-187.
- ไพฑูรย์ มั่นคง. (2551). การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานอนามัยเขตอำเภอภูเวียงและเวียงเก่า จังหวัดขอนแก่น ปีงบประมาณ 2550. วารสารสุขภาพภาคประชาชน ภาคอีสาน, 22 (6), 115-122, ค้นเมื่อ

- เมษายน 26, 2565, จาก https://www.thaiphc.net/journal/2551_6/016.pdf
- มังกร สุขประเสริฐ, อรอนงค์ โพธิ์แก้ว. (2556). การวิเคราะห์ต้นทุนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอ
ประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. *บุรีรัมย์: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*
รัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ, และคณะ. (2560). การวิเคราะห์ต้นทุนบริการสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
ในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน, 13(พิเศษ), 712-723.*
- วิน เตชะเคหะกิจ, และคณะ. (2563). ต้นทุนต่อหน่วยของหน่วยบริการปฐมภูมิ กรณีศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร
ปีงบประมาณ 2561. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ. 13 (2), 192-204*
- โสภภาพรรณ จิรนิติศัย และคณะ (2559). ต้นทุนการจัดบริการอาชีวอนามัยสำหรับเกษตรกรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม เพชรบุรี สมุทรสาคร ประจวบคีรีขันธ์. *วารสารควบคุมโรค, 42(4), 290-303.*
- อุทุมพร วงษ์ศิลป์ และคณะ. (2559). ต้นทุนการจัดบริการต่อหัวประชากรของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ.
วารสารระบบสาธารณสุข, 10(3), 307-320.
- อุทุมพร วงษ์ศิลป์ และคณะ. (2560). ต้นทุนการจัดบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. *วารสารวิชาการสาธารณสุข, 26(พิเศษ1), S156-S164.*